

veřejného obžalobce. Platí proto pravidlo, že bez stíhacího návrhu není přípustná žádná výhrada a bez výhrady je vyloučeno další stíhání. Přihodí-li se proto za hlavního přelíčení něco, co obsahovati může byť i jen pŕtahy trestného činu, obžalovaným za hlavního přelíčení spáchaného, jest veřejný obžalobce v případě, že věc není ještě řádně objasněna a k projednání a rozhodnutí zralá, povinen, dáti si nalézacím soudem aspoň vyhraditi samostatné stíhání pro tento, nově na jevo vyšlý čin.

Naproti tomu jest však zmateční stížnost v právu, tvrdíc, že ustanovení §u 263 tr. ř. předpokládá samozřejmě, že spáchaní trestného činu obžalovaným za hlavního přelíčení bylo veřejným obžalobcem skutečně postřehnuto, poněvadž jinak by tu byla fysická nemožnost, činiti příslušné návrhy. Jen mimochodem budiž poukázáno na všeobecné ustanovení §u 87 tr. ř., podle něhož státní zástupce jest povinen stíhati trestné činy teprve tehdy, jakmile o nich zvi. Soud nalézací arci předpokládá, že veřejný obžalobce musil slyšeti výhrůžný výrok, pronesený S-ým za hlavního přelíčení, poněvadž prý z a j i s t é byl hlasitě vysloven. Proti tomu uplatňuje stížnost právem, že přesvědčení toto nemůže obstáti, ježto výrazy »musil!« (slyšeti) a »zajisté« (hlasitě vysloven) jsou spíše tvrzením, nežli důvodem. Dlužno uvážiti, že státní zástupce u hlavního přelíčení podle svého úkolu jest tak zaměstnan, že nemá leckdy ani možnosti, by osobně postřehl nový delikt, za hlavního líčení spáchaný, tím méně, jedná-li se o delikt slovní (posuňkový). Zavadný výrok byl pronesen s m ě r e m d o z a d u a provázen (p ř i o b r a t u d o z a d u) pohybem zařatou pěstí; jest nejen možno, nýbrž dokonce pravděpodobno, že slova byla jen zasyčena, a že posuňk byl podloudný; jest také možno, že veřejný obžalobce v rozhodné chvíli mluvil k soudu a podobné, je také nápadným, že protokol o prvním hlavním přelíčení se o výhrůžce nezmiňuje, ačkoliv jinou obdobnou epizodu (nadávku »všiváku« vůči svědku L-ovi) zaznamenal. Za těchto okolností měl nalézací soud připustiti navrhovaný, shora uvedený důkaz výsledkem náměstka státního zástupce S-y. Zamítnutí tohoto nesporně důležitého důkazu stalo se ku škodě obžaloby a jest stížností dovolávaný důvod zmatečnosti čís. 4 §u 281 tr. ř. dán. Odůvodněné zmateční stížnosti bylo proto vyhověti.

Čís. 1592.

Zákon na ochranu republiky ze dne 19. března 1923, čís. 50 sb. z. a n.

K pojmu »pobuřování« (§ 14 čís. 1) a »hanobení« (§ 14 čís. 5, zákona).

Pro pojem »hanobení« není zapotřebí, by bylo použito slova »republika«. Spadá sem i hanobení některého úkonu nebo projevu ústavního činitele, úřadu nebo veřejného orgánu, bylo-li úmyslem pachatelovým hanobením jich hanobiti samu republiku.

(Rozh. ze dne 4. dubna 1924, Zm I 14/24.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací vyhověl po ústním líčení zmateční stížnosti obžalovaného do rozsudku zemského trestního soudu v Praze ze dne 13. listopadu 1923, jímž uznán byl stěžovatel vinným přečinem podle §u 14 čís. 5 zákona ze dne 19. března 1923, čís. 50 sb. z. a n., zrušil napadený rozsudek a vrátil věc nalézacímu soudu, by ji znovu projednal a rozhodl.

Důvody:

Lze souhlasiti se stížností, pokud dovozuje, že zákon v §u 14 chrání obecný mír v republice, najmě ustanoveními čís. 1 a čís. 5 státního zřízení proti činům rázu tam naznačeného, že nechce ztížiti spravedlivý boj politický a nechce potlačovati pouhou agitaci a propagandu, směřující ku změně zákonů (vyjma stěžejních zásad ústavy, v čís. 1 vyjmenovaných). Nespadají proto ani pod ustanovení čís. 5 pouhé výrazy sice neslušné, nikoliv však státu samému nebezpečné. Než bezpečnosti republiky jest na újmu již, vyvolá-li se pachatelem v jiných osobách co do jejich poměru k republice takový duševní stav, který je s to vybijeti se v činech republice škodlivých (pobuřování čís. 1), nebo ve kterém nedostává se vážnosti vůči republice, jaká jest předpokladem smýšlení, že Československou republiku dlužno zachovati, a podmínkou, by dotčené osoby uváděly své chování a jednání v soulad se zájmy republiky (hanobení čís. 5). Stížnost jest proto na omylu, má-li za to, že ustanovení §u 14 čís. 5 předpokládá útoky, mající za úkol změnu státního zřízení. Stačí naopak již vyvolávání duševního stavu na druhém místě zmíněného u jiných osob, arcit' předpokládajíc, že se hanobení stalo způsobem v zákoně vytčeným a mohlo přivoditi některý z účinků tam naznačených. Kdežto pro pobuřování vyžaduje se v §u 14 čís. 1 určitý směr útoků pachatelových a předmětem pobuřovacích projevů musí býti jedna ze stěžejních zásad ústavy, tam vyjmenovaných, nevymezuje zákon v §u 14 čís. 5 směr hanobení označením, po které stránce má býti vážnost k republice porušována. Stačí jakýkoliv směr a jakýkoliv vztah hanobení. Rovněž jako lze haněti osobu fysickou výtkami, vycházejícími z určitého jejího jednání a poukazujícími k tomu, že toto jednání jest výrazem všeobecné opovržlivé vlastnosti (povahy) haněné osoby, lze hanobiti republiku výtkami, jež — vycházející z určité události, v níž se projevuje cestou, v ústavě naznačenou, život republiky — poukazující k další výtce, že republika jest stížena vadami a vlastnostmi, jaké jsou zdrojem činů hanebných, t. j. nepěkných, nečestných, opovržlivých. Lid, t. j. veškero občanstvo, tvořící svým celkem Československou republiku, jest podle §u 1 ústavní listiny jediným zdrojem veškeré státní moci v republice. Ústavní činitelé, úřady a ostatní veřejné orgány obstarávají úkoly jim svěřené jen z přímého nebo prostředně daného příkazu jediného nositele státní moci, t. j. občanstva, lidu. Úkony a projevy oněch jsou úkony a projevy tohoto, tudíž samé republiky. Hanobení takových úkonů a projevů může tedy býti prostředkem hanobení republiky. Zda jím jest či není, sluší posuzovati dle toho, zda nesl se úmysl pachatelův k tomu, by prostředkem hanobení

některého úkonu nebo projevu některého ústavního činitele, úřadu nebo veřejného orgánu hanobil republiku, či zda nesl se úmysl pachatelův výhradně k tomu, by hanobil pouze dotčeného ústavního činitele, úřad, nebo veřejný orgán, na jehož úkon nebo projev útočí. Na posouzení otázky, zda mohly osoby, jimž projev pachatelův svědčil, poznati úmysl pachatelův, k onomu účelu se nesoucí, či zda bylo jim předpokládati jen omezenější úmysl, závisí v podstatě i řešení další otázky, zda mohlo hanobení snížit vážnost republiky neb ohrozití obecní mír v republice. Pro tento účinek stačilo by již, byla-li hanobením republiky třebaže jen v omezené části obyvatelstva utvořena nálada, zjednatí průchod pohoršení nad hanobením nebo nad událostmi, k nimž hanobení poukazovalo. Sluší proto souhlasiti s názorem nalézacího soudu, že pro pojem hanobení republiky není zapotřebí, by bylo použito slova republika. Avšak nelze souhlasiti s dalším povšechným názorem nalézacího soudu, že hanobení republiky jest již útočením proti jednotlivým opatřením státní (vládní) moci v mezích ústavy státní správy, obzvláště útok proti parlamentu a útok proti organizaci vojenské moci. Bylo naopak na nalézacím soudě, by uvažoval a zjistil, zda směřoval úmysl obžalovaného pouze proti Národnímu shromáždění a proti vojsku, po případě samostatnému oddělení vojska, či zda bylo úmyslem obžalovaného, prostředkem útoků na tato veřejná zařízení hanobiti samotnou republiku. V onom případě bylo by o skutku obžalovaného uvažovati s hlediska článku III. a IV. zákona ze dne 17. prosince 1862, čís. 8 ř. zák., a jen v případě druhém bylo by možno podřaditi projevy obžalovaného trestní normě §u 14 čís. 5 zákona na ochranu republiky, jsou-li dány též ostatní předpoklady tam stanovené. Jelikož nalézací soud o případném, útoky na Národní shromáždění a na organizaci vojenské moci převyšujícím úmyslu obžalovaného neuvažoval a nezjistil jej, není skutková podstata přečinu §u 14 čís. 5 zák. na ochr. rep., jímž byl obžalovaný uznán vinným, zjištěnými skutečnostmi, nanejvýš po stránce subjektivní naplněna. Odsuzující výrok prvé stolice spočívá na nesprávném použití zákona a bylo jej z důvodu čís. 9 písm. a) §u 281 tr. ř. zrušiti. Neúplnost skutkových zjištění vyžadovala vrácení věci nalézacímu soudu k opětovnému projednání a rozhodnutí.

Čís. 1593.

Výrok: »aby tedy Kristus nyní přišel, aby učinil zázrak a dnešní chudé nasýtil« je zločinem dle §u 122 a) tr. zák., byl-li pronesen v úmyslu Krista zlehčiti, přečinem §u 303 tr. zák., vztahoval-li se jen na víru v zázraky.

Ochrany §Sů 118, 121 ústavní listiny nemůže se dovolávati, kdo se směšňoval nauku církve.

I čtení literárního díla (epigramů) tiskovou censurou bez závady propuštěného, může zakládati skutkovou podstatu přečinu §u 303 tr. zák.

(Rozh. ze dne 4. dubna 1924, Zm II 1/24.)